

6

Sinds maart 2000 werken verstandelijk gehandicapten in het natuurgebied Loonse en Drunense Duinen. Het is een samenwerkingsproject tussen de Midden-Brabantse zorginstelling Prisma en Vereniging Natuurmonumenten. De gehandicapten worden zichtbaarder in de maatschappij en krijgen veel waardering voor hun werk. Natuurmonumenten kan projecten uitvoeren die ze anders niet zou kunnen realiseren. De samenwerking is zo'n succes dat wordt gezocht naar uitbreidingsmogelijkheden.

Glunderend vertellen Ad van Wijk van Stichting Prisma en Lex Querelle van Natuurmonumenten over de inzet van verstandelijk gehandicapten bij het onderhoud van en de natuurontwikkeling in de Loonse en Drunense Duinen. Van alle kanten is het een geslaagd project. De gehandicapten krijgen veel waardering en groeien boven hun eigen mogelijkheden uit en Natuurmonumenten kan extra projecten realiseren. En dat alles vrijwel zonder tegenslagen. Het recept: een zeer gedegen voorbereiding voordat de mensen het veld ingaan.

Hier maken ze graag tijd voor vrij: om hun zeer geslaagde samenwerking uit de doeken te doen. Verstandelijk gehandicapten werken in het natuurgebied Loonse en Drunense Duinen en iedereen is er tevreden over: de gehandicapten zelf, hun begeleiders van stichting Prisma en het personeel van Natuurmonumenten. “Ik vind dit het allermooiste en het allerbeste project dat we gedaan hebben”, zegt Ad van Wijk, locatie-manager van Prisma, om er zich vervolgens over te verbazen dat nog geen andere zorginstelling hun voorbeeld volgt. “Veel instellingen zoeken het toch meer binnen het bekende”, constateert hij. Lex Querelle, beheerder Midden-Brabant bij Vereniging Natuurmonumenten, is al even enthousiast over het gezamenlijke initiatief. Niet zomaar vanuit het luchtledige is de samenwerking ontstaan. Er is een heel proces aan voorafgegaan. Zorginstelling Prisma zoekt manieren om verstandelijk gehandicapten als volwaardige burgers in de maatschappij te laten functioneren. Dat is geen simpele opgave, want tot voor kort werden verstandelijk gehandicapten juist zo veel mogelijk in een eigen wereld weggestopt. Verstandelijk gehandicapten moeten kunnen wonen, werken, leren en hun vrije tijd besteden waar andere mensen dat ook doen, vindt Prisma, tenzij ze dat zelf niet willen. Ze moeten weer zichtbaar worden in de maatschappij. Daarbij hoort ook dat de verstandelijk gehandicapten aangesproken worden op hun eigen verantwoordelijkheid en bekwaamheden als het om werk gaat. Prisma had al contact met de provincie als mogelijke financier van innovatieve ideeën en er liepen kennismakingsgesprekken met organisaties als Natuurmonumenten als potentiële

werkgever. Het wachten was eigenlijk op een mogelijkheid om de ideeën uit te voeren. Querelle: “Op een gegeven moment hadden we een concreet project. We wilden een groot aantal houtwallen aan laten planten voor een dassenleefgebied. Dat zou uit te besteden zijn aan een aannemer. Maar dan wordt het vaak heel gelikt. We wilden het iemand laten doen die het met meer gevoel aanlegt. Het hoefde ook niet in een week klaar te zijn. Bovendien zouden we het zonder vrijwilligers niet kunnen oppakken vanwege het ontbreken van middelen. Dat is nou een leuk project voor Prisma, dachten we toen.”

En dus benaderde hij Van Wijk met de cruciale vraag: ‘Kunnen jullie dat wel?’ Daar kon niemand een antwoord op geven. Op het eigen activiteitscentrum van Prisma in Biezenmortel werkten zo’n vijftig cliënten met interesse in land- en bosbouw in de groenvoorziening en het tuinonderhoud. Van een aantal schatten de begeleiders in dat ze het werk in de Duinen goed aan zouden kunnen, van een aantal anderen was het afwachten.

Groei zelfstandigheid

Gewoon proberen dus. Zestien, zeventien mensen togen in maart 2000 aan het werk. En iedereen stond er versteld van hoe goed het ging. “In tien werkdagen zagen we een complete verschuiving in de stijl van begeleiding en in het eigen initiatief van onze cliënten”, vertelt Van Wijk. “In het begin was de begeleiding heel strak, aan het eind bepaalden de cliënten zelf waar alle boompjes moesten staan. Ze werkten compleet zelfstandig. Je zag mensen veel sneller groeien dan op het activiteitscentrum. Een aantal mensen begon voor het eerst van hun leven aan tafel over het werk te praten.” Het klinkt simpel, maar er ging een zeer gedegen voorbereiding aan vooraf. Zes, zeven maanden van overleg, vaak over zeer praktische zaken. De vele gesprekken tussen Querelle en Van Wijk hadden tevens tot doel om precies hetzelfde beeld voor ogen te krijgen. Beiden waren – en zijn – zeer gedreven om dit goed te laten gaan. De provincie heeft de werkkleding, gereedschap en mobiele telefoons uit NUBL-gelden betaald. Die subsidie was snel geregeld. Opvallend, want eigenlijk paste dit initiatief niet binnen de regelingen die meer op landbouw en zorg toegesneden zijn.

**Verstandelijk
gehandicapten
terug in de
maatschappij**

“Er moest gescoord worden door de provincie”, concludeert Van Wijk. “Dit is simpel, tastbaar en kost niet zo veel.” Beide organisaties – Prisma en Natuurmonumenten – maken een verandering door, waardoor de tijd rijp is voor dit soort samenwerking. Querelle: “Wij zijn een natuurbeschermingsorganisatie, die duidelijk verankerd is in de maatschappij. Als de maatschappij ons niet meer waardeert, is het afgelopen. Ooit zetten we overal hekken omheen, nu halen we de mensen binnen. Onze medewerkers, die vroeger vooral terreinwerk deden, zijn nu meer bezig zijn met voorlichting en toezicht. Dat betekent dat een deel van het terreinwerk niet meer kan met eigen personeel.” En daar moet dus een oplossing voor gevonden worden. Ook Prisma ontwikkelt zich van besloten naar openheid. Van Wijk: “De gehandicaptenzorg is oorspronkelijk opgezet om die mensen uit de maatschappij te houden. Nu hebben we volwaardig burgerschap hoog in het vaandel staan. We willen mensen met een verstandelijke handicap letterlijk zichtbaar maken in de maatschappij.” Dat is met dit project goed gelukt. Er komen leuke reacties uit het publiek, vertelt Querelle. “Verder is het opvallend hoe snel de integratie tussen de Prisma-mensen en ons eigen personeel is gegaan. Mensen die eerst hun twijfels hadden, accepteren nu volledig dat ze onderdeel zijn van de organisatie.” Het eerste succes van de samenwerking smaakt naar meer. Natuurmonumenten laat nu meer taken in het terreinbeheer adopteren door Prisma. Het dassenproject wordt helemaal door de gehandicapten zelf uitgevoerd. Zo zijn na de houtwallen voor de dassen ook rasters aangelegd. Een nieuw project is het herstel van een historische wal, die in de loop der tijd is afgespoeld. Ongeveer zeven gehandicapten en twee begeleiders werken er aan. Met kruiwagens hogen ze de wal weer op tot een hoogte van twee tot drie meter. “Dit werk moet met de hand gebeuren en is daarom geschikt voor Prisma. Op sommige plekken is de toegang te smal is voor machines. Verder volgen de aanleg van een uitkijkpunt en recreativeroutes plus onderhoud daarvan. Door de combinatie van werkzaamheden kunnen de cliënten zowel bij mooi als slecht weer werken. Dat houdt de variatie erin. Bij een maatschappelijke waardering voor verricht werk hoort in het algemeen ook een

betaling. Dat gebeurt tot nu toe echter niet. Wie er cynisch tegenaan wil kijken, zou kunnen zeggen: daar heeft Natuurmonumenten goedkope arbeidskrachten aan. Maar zo ligt het niet, maken Querelle en Van Wijk duidelijk. “Het gaat allemaal om toegevoegde activiteiten. Bij een economische afweging zouden we de plannen snel schrappen”, zegt Querelle. De partijen leggen juist geen economische druk op het project om te voorkomen dat dat een struikelblok zou gaan vormen. “Er zijn te veel voorbeelden waarbij juist de financiën de zaak deden afketsen”. Hij sluit overigens niet uit dat op termijn toegewerkt kan worden naar beloning van regulier werk. Van Wijk vertelt dat deze manier van werken Prisma op een indirecte manier wel geld oplevert. Nu moet de zorgorganisatie een activiteitencentrum in de benen houden. Als de cliënten buiten de deur werken, hoeft dat niet meer. Dat is alleen maar winst. “Alles wat we moeten bouwen, gaat af van de zorg.”

Navolging

Hun persoonlijke motivatie is een belangrijke succesfactor, benadrukken Van Wijk en Querelle allebei. Van Wijk: “We hadden samen de behoefte om hier op in te steken, het kwam uit onszelf. Als dat niet zo is, moet je er niet aan beginnen. Er is niet een baas die zegt: dit moet je zo gaan doen. Daardoor kun je veel sneller anticiperen op oplossingen als er zich iets voordoet.” Querelle knikt. Hij zou het zelf misschien anders zeggen, maar ze zitten precies op dezelfde lijn. Inmiddels is de belangstelling van de buitenwereld gewekt. Er komen veel vragen uit de zorgwereld, maar tot nu toe is er weinig navolging. En ook binnen de natuurorganisaties begint het succes langzaam door te dringen. Wellicht is binnen de nauwe samenwerking van Natuurmonumenten met het Brabants Landschap meer mogelijk. Prisma heeft inmiddels een informatie-middag georganiseerd voor particulieren met natuurbezit. Maar ook binnen Natuurmonumenten zelf liggen nog uitbreidingsmogelijkheden. Querelle: “De samenwerking die we nu hebben werkt stimulerend om in de toekomst ook andere dingen te onderzoeken. We willen onze maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen, iets wat meer bedrijven zouden moeten doen.” Van Wijk: “Dit is niet een project dat eindigt.

Stichting Prisma
divisiekantoor Midden-Brabant

Ad van Wijk

Zinkerweg 6

5145 NL Waalwijk

t 0416 673 000

e divisiemidden@12move.nl

i www.prismanet.nl

Vereniging Natuurmonumenten
Lex Querelle, beheerder Midden-Brabant

Middelstraat 1

5176 NH De Moer

t 013 515 9345